

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıda belirtilen sorularımın, Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı tarafından Anayasa'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri uyarınca yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim. 10.08.2026

Av. Mahmut TANAL
YENİ Parti Şanlıurfa Milletvekili

Şanlıurfa'nın Birecik ilçesi, yalnızca tarihi ve kültürel değerleriyle değil, nesli tehlike altında bulunan kelaynakların Türkiye'deki en önemli yaşam ve koruma alanlarından biri olması nedeniyle de eşsiz bir doğal mirasa sahiptir.

Kelaynaklar, Birecik'in simgesi olmanın ötesinde Türkiye'nin biyolojik çeşitliliğinin korunması bakımından büyük önem taşıyan bir türdür. Bu nedenle kelaynakların korunması yalnızca belirli sayıdaki kuşun bakım merkezlerinde yaşatılması olarak ele alınamaz. Türün doğal yaşam alanlarının, beslenme sahalarının, üreme alanlarının ve içinde bulunduğu ekosistemin bütüncül şekilde korunması gerekmektedir.

Tarım ve Orman Bakanı Sayın İbrahim Yumaklı tarafından yapılan açıklamada, Birecik Kelaynak Bakım ve Tedavi Merkezi'nde nesli tehlike altında bulunan kelaynakların tedavi edildiği, halkalama, kan analizi ve düzenli sağlık kontrollerinin gerçekleştirildiği, kuşların yeniden doğayla buluşturulduğu ve popülasyonun güvence altına alınmasına yönelik çalışmaların sürdürüldüğü belirtilmiştir.

Ancak kamuoyunun yalnızca genel açıklamalarla değil, bilimsel ve ölçülebilir verilerle bilgilendirilmesi gerekmektedir.

Bu kapsamda kelaynakların mevcut popülasyonu, yıllar içerisindeki değişimi, ölüm ve hastalık oranları, doğal ortamda yaşamlarını sürdürebilme durumları, üreme başarıları, göç davranışları, yaşam alanlarının korunması, tarımsal faaliyetlerin ve pestisit kullanımının etkileri, Fırat Nehri ve çevresindeki ekolojik değişimlerin sonuçları ile Birecik Kelaynak Bakım ve Tedavi Merkezi'nin personel, bütçe ve teknik kapasitesinin açıklığa kavuşturulması kamu yararı bakımından gereklidir.

Bu bağlamda;

1. Birecik Kelaynak Bakım ve Tedavi Merkezi bünyesinde 9 Ağustos 2026 tarihi itibarıyla kaç kelaynak bulunmaktadır? Bunların kaç yetişkin, kaç yavrudur?
2. Bakanlığınız kayıtlarına göre 2000-2026 yılları arasında Birecik'teki kelaynak popülasyonu yıllar itibarıyla kaçtır? Popülasyonun yıllara göre artış veya azalış oranları nedir?
3. Son 10 yılda kaç kelaynak dünyaya gelmiş, kaç kelaynak ölmüştür? Ölen kuşların ölüm nedenlerine ilişkin veterinerlik veya bilimsel inceleme yapılmış mıdır? Ölüm nedenleri nelerdir?
4. Son 10 yılda kaç kelaynak tedavi altına alınmış, bunlardan kaç tedavisinin ardından yeniden doğal yaşam alanına bırakılmıştır?

5. Bakanlığınızın açıklamasında ifade edilen “onlarca kelaynak” tam olarak kaç kuşu ifade etmektedir? Bu kuşlardan kaç tane hangi tarihlerde tedavi edilmiş ve doğaya bırakılmıştır?
6. Kelaynakların doğaya bırakılmasının ardından yaşamlarının ve hareketlerinin izlenmesi amacıyla GPS, uydu vericisi, elektronik halka veya benzeri teknolojik takip sistemleri kullanılmakta mıdır? Kullanılıyorsa kaç kuş bu yöntemlerle takip edilmektedir?
7. Doğaya bırakılan kelaynakların ne kadarının doğal ortamda yaşamını sürdürebildiğine ilişkin Bakanlığınızın bilimsel verisi bulunmakta mıdır?
8. Kelaynakların üreme başarı oranı nedir? Son 10 yılda yıllar itibarıyla kaç yumurta elde edilmiş, kaç yavru yumurtadan çıkmış ve bunların kaç tane yetişkinliğe ulaşmıştır?
9. Kelaynakların genetik çeşitliliğinin korunması amacıyla genetik analiz yapılmakta mıdır? Akrabalı yetiştirme ve genetik çeşitliliğin azalması konusunda herhangi bir bilimsel risk tespit edilmiş midir?
10. Kelaynakların doğal göç davranışlarının yeniden kazandırılmasına ilişkin yürütülen bilimsel bir program bulunmakta mıdır? Bulunuyorsa sonuçları nelerdir?
11. Kelaynakların Birecik ve çevresindeki doğal yaşam, beslenme ve üreme alanlarının toplam büyüklüğü kaç hektardır? Bu alanların ne kadarı hukuki koruma statüsü altındadır?
12. Son 20 yılda kelaynakların doğal yaşam veya beslenme alanlarında yapılaşma, madencilik, enerji, sanayi, turizm, ulaşım veya diğer faaliyetler nedeniyle herhangi bir daralma meydana gelmiş midir?
13. Kelaynakların yaşam alanlarının yakınında gerçekleştirilen imar ve yapılaşma faaliyetlerinin tür üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla Bakanlığınızca herhangi bir bilimsel çalışma yapılmış mıdır?
14. Birecik ve çevresinde kullanılan tarım ilaçları, pestisitler ve diğer kimyasalların kelaynakların besin kaynakları ve sağlığı üzerindeki etkileri araştırılmış mıdır? Sonuçları nelerdir?
15. Kelaynaklardan alınan kan örneklerinde pestisit, ağır metal veya diğer çevresel kirleticilerin varlığına yönelik analiz yapılmakta mıdır? Yapılıyorsa bugüne kadar hangi bulgular elde edilmiştir?
16. Fırat Nehri’nin ekolojik yapısında meydana gelen değişikliklerin kelaynakların yaşam alanları ve beslenme kaynakları üzerindeki etkilerine ilişkin Bakanlığınızın yürüttüğü bir çalışma bulunmakta mıdır?
17. İklim değişikliği, sıcaklık artışı, kuraklık ve yağış rejimindeki değişikliklerin Birecik kelaynak popülasyonu üzerindeki mevcut ve gelecekteki etkileri konusunda bilimsel bir risk analizi yapılmış mıdır?
18. Birecik Kelaynak Bakım ve Tedavi Merkezi’nde kaç veteriner hekim, biyolog, veteriner sağlık teknikeri, bakıcı ve diğer personel görev yapmaktadır? Merkezde sürekli görev yapan uzman veteriner hekim bulunmakta mıdır?

19. Merkezin 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025 ve 2026 yılları için ayrı ayrı tahsis edilen bütçesi ne kadardır? Bu bütçelerin ne kadarı fiilen kullanılmıştır?
20. Merkezin fiziki ve teknik kapasitesinin artırılması amacıyla 2026-2030 dönemini kapsayan herhangi bir yatırım programı bulunmakta mıdır?
21. Merkezde acil müdahale, laboratuvar, görüntüleme, karantina ve yoğun bakım imkânları mevcut mudur? Tedavisi merkezde gerçekleştirilemeyen kelaynaklar hangi kurumlara sevk edilmektedir?
22. Kelaynakların korunması konusunda üniversiteler, TÜBİTAK, bilim insanları, meslek kuruluşları, yerel yönetimler ve uluslararası doğa koruma kuruluşlarıyla ortak yürütülen projeler bulunmakta mıdır?
23. Kelaynak popülasyonunun sürdürülebilir ve kendi kendine yeterli bir doğal popülasyon hâline gelebilmesi için Bakanlığınızın belirlediği hedef popülasyon sayısı nedir?
24. Kelaynakların tamamen doğal ortamda ve insan müdahalesine ihtiyaç duymadan sürdürülebilir bir popülasyon oluşturabilmesine yönelik Bakanlığınızın kısa, orta ve uzun vadeli eylem planı bulunmakta mıdır?
25. Kelaynakların korunmasına ilişkin güncel bir Tür Eylem Planı mevcut mudur? Mevcut ise plan hangi yılları kapsamaktadır, belirlenen hedeflerin ne kadarı gerçekleştirilmiştir ve kamuoyuna açıklanacak mıdır?
26. Kelaynakların Birecik'in doğal ve kültürel kimliği açısından taşıdığı önem dikkate alınarak, bölgede bilimsel araştırma, doğa eğitimi ve kontrollü ekoturizmi birlikte kapsayan kapsamlı bir Kelaynak Koruma ve Araştırma Merkezi oluşturulması planlanmakta mıdır?
27. Kelaynakların yaşam alanlarında kaçak avcılık, habitat tahribatı veya türü tehdit eden diğer insan kaynaklı faaliyetler nedeniyle son 10 yılda kaç idari ve adli işlem gerçekleştirilmiştir?
28. Bakanlığınız, Birecik'teki kelaynakların yalnızca bakım merkezinde korunan bir popülasyon olmaktan çıkarılarak doğal yaşam alanlarında kendi kendine sürdürülebilir bir popülasyona dönüşmesi için hangi somut hedefleri belirlemiştir?
29. Bakanlığınızın kamuoyuna yaptığı açıklamada kelaynak popülasyonunun "güçlü bir şekilde güvence altına alındığı" belirtilmiştir. Bu değerlendirmenin dayandığı bilimsel kriterler, popülasyon büyüklüğü, üreme başarısı, ölüm oranı ve genetik çeşitlilik verileri nelerdir?
30. Birecik'in dünya çapında kelaynaklarla özdeşleşmiş bir merkez olduğu dikkate alındığında, kelaynakların ve doğal yaşam alanlarının korunması amacıyla özel koruma programı ve sürekli bilimsel izleme sistemi oluşturulması yönünde Bakanlığınızın yeni bir çalışması bulunmakta mıdır?